

Jože Kos Grabar

ZA NOVE DRUŽBENE KONCEPTUALIZACIJE IN NJIM PRIPADAJOČE NOVE POJME *

** Avtor, dosegljiv na e-naslovu joze.kos.grabar@gmail.com, je pričujoči prispevek pripravil za posvet "Sindikalno gibanje odpira nove poglede na sedanje razmere" (Dom sindikatov, Ljubljana, 13. in 14. februarja 2008). Prispevek je avtor predstavil drugi dan posveta, napisal pa ga je v Mariboru med 19. januarjem in 10. februarjem 2008 ter naknadno dopolnil 2. marca 2008.*

IZVLEČEK

Prispevek uvodoma podaja namen in vlogo družbenih konceptualizacij v sklopu naprežanih posameznikov in (hierarhičnih) družbenih skupin za njihovo čim boljše eksistenco. V nadaljevanju so pomensko analizirani izbrani ključni pojmi, ki so temeljni gradniki danes prevladujočih družbenih konceptualizacij v Sloveniji, večjem delu Evrope in drugje. Zanje so predlagani alternativni, pomensko ustrežnejši in predvsem manj 'varljivo-univerzalistično' ukrojeni pojmi. V zaključku prispevka so navedeni osrednji vzvodi za tvorbo in uveljavitev novih družbenih konceptualizacij, in sicer nasploh ter posebej za slovensko družbo na začetku 21. stoletja.

KLJUČNE BESEDE: družbena konceptualizacija, zainteresirana ubeseditev, ideologizacija, politika

ABSTRAKT

Autor prikazuje namjenu i ulogu društvenih konceptualizacija u sklopu nastojanja pojedinaca i (hierarhijskih) društvenih grupa, da sebi obezbede što bolju egzistenciju. U nastavku autor sa stanovišta značenja analizira izabrane ključne reči, koje su kameni temeljci danas prevladavajućih društvenih konceptualizacija u Sloveniji, u većem djelu Evrope i u nekim drugim zemljama. Za ove reči su predloženi alternativni, sa stanovišta značenja reči pogodniji i manje 'manipulativno-univerzalistički' ukrojeni pojmovi. U zaključku su navedeni osnovni uvjeti za stvaranje i uvažavanje novih društvenih konceptualizacija, i to uopšte kao i posebno za slovensko društvo na početku 21. veka.

KLJUČNE REČI: društvena konceptualizacija, zainteresovani izbor reči, ideologizacija, politika
--

ABSTRACT

The paper describes the purpose and the role of social conceptualizations in the frame of individuals' and (hierarchical) social groups' engagement to reach their own good existence. The core of the paper brings analysis of selected key words, which are foundation stones of present-day dominant social conceptualizations in Slovenia, greater part of Europe and in some other

countries. The author suggests alternative key words with more adequate and less 'fake-universal' oriented meaning. Finally the paper describes most important conditions of creation and enforcement of social conceptualizations, focused on Slovenia and other countries in the beginning of 21st century.

KEY WORDS: social conceptualization, interested selection of words, ideologization, politics
--

1. O DRUŽBENIH KONCEPTUALIZACIJAH IN NJIHOVI VLOGI

Obstoj in boljše življenje - to je osnovno vodilo družbenega delovanja posameznika in katere koli družbene skupine. Omenjeno delovanje poteka na način sodelovanja in/ali družbenega spopadanja z drugimi posamezniki oz. družbenimi skupinami za **eksistenčne možnosti**, tj. za vire, dobrine in razpoložljivosti, potrebne za (pre)živetje (gre za informacije, znanje, možnosti oz. pogoje za ustvarjanje/proizvodnjo, za razvoj človekovih sposobnosti, za človekovo samouresničitev, nadalje za hrano, vodo, obleko, stanovanje, širši življenjski prostor, energijo, prevozna sredstva, sredstva za zabavo in sprostitev, sredstva za zdravljenje, sredstva za javno komuniciranje...). V hierarhizirani družbi je potegovanje za višje mesto na družbeni lestvici predvsem potegovanje za večjo mero **nadzora nad ustvarjanjem** (proizvodnjo), **delitvijo in (po)rabo** omenjenih **eksistenčnih možnosti**. Zadevno potegovanje obsega paleto (dolgoročno usmerjenih) aktivnosti, med katerimi so osrednjega pomena **družbeno nazorske teorije in prakse** ter njih (ne)snovni izdelki. Slednji namreč osmišljajo človeka, družbo, njuno strukturo in nehanje, postavljajo njune cilje, prikazujejo podobo 'zaželjene oz. pravšnje' družbe in umeščajo razne družbene skupine v (največkrat hierarhizirani) družbeni ustroj. S tem umeščanjem hkrati vsaki družbeni skupini določajo njen družbeni pomen, vlogo in veljavo. Družbeno nazorske ali ideološke konceptualizacije, kratko **'družbene konceptualizacije'** (tj. bolj ali manj sistemizirana oz. urejena pojmovanja, osmislitve, idejne sheme in zasnove, predstavne tvorbe ipd., ki se nanašajo na družbo, naravo in človeka) so v odločilni meri povezane z **družbenimi interesi** njihovih tvorcev, razlagalcev in razglašalcev (tj. z interesi po eksistenčnih možnostih in nadzorom nad njimi). In če si naj neka družbena skupina pridobi vodilni ali najvišji **položaj v 'družbeni piramidi'**, je to povezano s tem, da enak položaj omenjena skupina med raznovrstnimi družbenimi konceptualizacijami zagotovi tisti konceptualizaciji, ki jo ta skupina pojmuje kot najbolj ustrezno (povedano 'pod črto': v prvi vrsti ustrezno interesom zadevne družbene skupine). Prej omenjena zagotovitev je rezultat različnih oblik **sodelovanja, tekmovanja in/ali spopadanja s konkurenčnimi konceptualizacijami** oz. njihovimi zastopniki. Gospodovanje oz. nadzor neke družbene skupine nad drugimi je torej v pomembni meri podkrepjeno z gospodovanjem ali superiornostjo družbene konceptualizacije te družbene skupine nad konceptualizacijami, ki jih zagovarjajo druge družbene skupine. Posledično velja: če se naj družbena skupina B (npr. etnična skupina, narodnost, narod,

družbeno gospodarski sloj, starostna generacija, lokalna skupnost, kulturna skupina...) izvija izpod oblasti, nadzora in podrejenosti družbeni skupini A, se mora v prvi vrsti **izviti iz 'objema'** (zainteresirane) **družbene konceptualizacije nadrejene** (vladajoče) **družbene skupine A**. Slednja konceptualizacija je namreč, kot že povedano, zainteresirano tvorjena tako, da osmišlja nadrejeni položaj družbene skupine A in hkrati podrejeni položaj družbene skupine B - in temu ustrezno nadzor družbene skupine A nad eksistenčnimi možnostmi zase in za družbeno skupino B.

Na osnovi zgornjega lahko zaključimo, da je dober in obenem perspektiven obstoj nekega družbenega subjekta (tj. posameznika, organizacije, družbene skupine) v pomembni meri pogojen s tem, da ta subjekt premore lastno, (čim bolj) **avtonomno osmislitev** (razvoja in ciljev) **družbe**, in sicer takšno osmislitev, v katero so primerno vgrajeni družbeno eksistenčni interesi zadevnega subjekta. Ali drugače: če se družbeni subjekt B poteguje za svoje interese tako, da se pri tem spopada z družbenim subjektom A, je lahko pri tem dolgoročno uspešen le, če pri tem ne uporablja nasprotnikove družbene konceptualizacije - in zlasti ne **ključnih pojmov, ki so temeljni gradniki** nasprotnikove **konceptualizacije**. Zato je osrednja tema potegovanj nekega podrejenega in nezadovoljnega družbenega subjekta za dolgoročno **izboljšanje lastne eksistence** njegov angažma pri **tvorjenju, dodelavi in uveljavljanju 'svoje' družbene konceptualizacije**, tj. tiste, s katero se v največji meri istoveti.

2. ANALIZA IZBRANIH KLJUČNIH POJMOV KOT TEMELJNIH GRADNIKOV DRUŽBENIH KONCEPTUALIZACIJ

Eno od možnih metodoloških pomagal nekemu družbenemu subjektu pri tvorbi njegove lastne družbene konceptualizacije je **kritična analiza obstoječih** (zlasti 'njemu nasprotnih' oz. zanj neugodnih) **družbenih konceptualizacij** in v tem okviru zlasti analiza ključnih pojmov teh konceptualizacij. V prvi vrsti se je pri tem potrebno osredotočiti na **pomene** teh **ključnih pojmov**, tj. na zainteresirane pomenske polnitve besed (kot urejenih nizov vokaliziranih zvokov), ki igrajo vlogo ključnih pojmov.

Kakor se nekogaršnja družbena konceptualizacija hoče navzven kazati kot **občečloveška ali univerzalna**, tj. primerna za čim širši krog nagovorjenih ljudi (tj. potencialnih zastopnikov, razširjevalcev oz. 'vojščakov konceptualizacije'), tudi ključne pojme zadevne družbene konceptualizacije njeni zastopniki prikazujejo kot občečloveške oz. univerzalne (in hkrati seveda edino pravilne ter zato zveličavne), čeprav so dejansko ti ključni pojmi pomensko in **interesno ožji**, partikularni. Zato je potrebno v prvi vrsti razkriti interesni redukcionizem, ki je (običajno prikrito) prisoten pri družbeni rabi ključnih pojmov neke konceptualizacije. V nadaljevanju so predstavljeni primeri **razkrivanja potvorjene ali zlagane 'občosti oz. univerzalnosti'** v okviru ideološko zainteresirane rabe naslednjih ključnih pojmov: **'Evropa'**, **'svoboda'**, **'demokracija'**, **'komunizem'**, **'Republika Slovenija'**, **'slovenska pomlad'**, **'osamosvojitelji'**, **'Slovenija : Hrvaška'**, **'bog'** in **'vera'**.

Beseda '**Evropa**' je v današnji prevladujoči politični govorici razumljena kot sopomenka za besedno zvezo 'Evropska unija'. Ob politični, ideološki in kulturni konotaciji ima beseda 'Evropa' vsaj še mitološko/staroreligijsko in geografsko konotacijo (Kos Grabar, 2003). Glede na to, da je pojem 'Evropa' geografsko in kulturno gledano bolj razsežen kot pojem 'Evropska unija', pomeni politično in ideološko povzročeno pomensko istovetenje besed 'Evropa' in 'Evropska unija' redukcijo oz. izključevanje ne-evropounijskih vsebin iz besede 'Evropa', tj. prikazovanje tovrstnih vsebin kot 'neevropskih', 'azijskih', 'ruskih', 'balkanskih'... ki naj zato - bi porekel kak EUfil - kar lepo ostanejo na senčni strani 'šengenskega zidu'. In kako se izogniti opisani interesno zoženi rabi besede 'Evropa'? V prvi vrsti z vsebinskim in govornim razlikovanjem med 'Evropo' in 'Evropsko unijo' ter z ustrežno pridevniško rabo teh dveh pojmov, iz katere bo jasno razvidno, da '**evropsko**' ne pomeni isto kot '**evropo-unijsko**' in 'evropeizacija' ne isto kot 'evropounizacija'. Podobno politično in ideološko vlogo kot beseda 'Evropa' ima v ZDA (in še marsikje drugje) beseda '**Amerika**' - uporabljajo jo namreč kot sopomenko za ZDA in s tem iz nje izključujejo vse tiste severno-, južno-, srednje- in latinskoameriške vsebine, ki se ne nanašajo na ZDA.

Mogočna beseda '**svoboda**' je v tesni spregi s stopnjo mogočnosti nosilca taiste svobode. Morski pes in tjulenj v istem morju sta oba svobodna, a na bistveno različen način: morski pes lahko z nekaj truda in lovske sreče svobodno požre tjulna, tjulnu pa v razmerju do morskega psa tovrstna svobodnost ni omogočena. Razumljivo je, da 'družbeni morski psi' glasno mahajo s pravico do (svoje lovske oz. plenilske) svobode, saj jim ta omogoča, da bodo še vnaprej siti in posledično dobro obstojni. Obenem seveda zanikujejo svobodo 'družbenih tjulnov' pred njihovimi ugrizi. Kaj torej preostane 'družbenim tjulnom'? Najmanj to, da bi po svojih močeh vztrajno uveljavljali zavedanje, da svoboda 'družbenih morskih psov' ni katera koli svoboda ali 'univerzalna' svoboda (tj. enaka svoboda za vse), pač pa '**plenilska svoboda**' ali 'svoboda plenilcev' - in da je svoboda predvsem in v prvi vrsti **svoboda** (socialno) **šibkejšega**.

Starogrški pomen besede '**demokracija**' ni meril na oblast vseh ljudi v neki mestni državi, pač pa na oblast tistih, ki so imeli ustrezen družbeni status oz. attribute (tj. niso bili sužnji, ženske...) (Canfora, 2006). Danes je podobno: v 'demokraciji' neke države lahko enakopravno in v polni meri sodelujejo le tisti prebivalci, ki premorejo državljansko pravico te države, ostali prebivalci pa ne oziroma le v omejeni meri. Zatorej bi bilo bolj ustrezno govoriti o '**državljanokraciji**' kot pa o 'demokraciji'. Demos ali ljudstvo/narod/nacija namreč dandanes pomensko pač ni isto kot 'državljeni' (Tavzes, 2002).

Osrednja pomenska napolnjenost besede '**komunizem**' je v današnji prevladujoči politični govorici v slovenskem in še marsikaterem drugem srednje- ali zahodnoevropskem medijskem prostoru 'avtokratizem' (ali 'totalitarizem' ali celo 'stalinizem'). Marx in Engels sta v svojih delih besedo 'komunizem' povezovala z različnimi vsebinami: pisala sta o **demokratičnem in o despotskem komunizmu**, o neciviliziranem in o razvitem komunizmu, o komunizmu kot prisvajanju človeškega bistva, o komunizmu kot dovršenem naturalizmu oz. humanizmu, o utopičnem komunizmu, o samoraslem delavskem komunizmu, o komunizmu kot abstraktni teoriji, o asketskem komunizmu, o kasarniškem komunizmu, o agrarnem komunizmu, o

angleškem, nemškem in o francoskem komunizmu itd. (MEID, 1982). Zainteresiranemu reduciranju vsebinsko raznolikih pojmovanj 'komunizma' zgolj na njegovo avtoritarno, totalitarno ali celo stalinistično izpeljanko (bolje: izkrivljenko) se je možno zoperstaviti na način **podrobnejše opredelitve tega pojma**, tj. tako, da govorimo o komunizmu kot o (a) določeni vrsti gospodarsko-družbene ureditve, (b) gibanju za tako ureditev ali (c) nazoru oz. ideologiji, ki si prizadeva za tako ureditev (Bajec, 1994); pa seveda o konkretnih zgodovinskih izpeljavah (ideje) komunizma, npr. o "komunizmu Pariške komune", o "sovjetskem komunizmu", o "jugoslovanskem komunizmu po letu 1948", o "kitajskem komunizmu v začetku XXI. stoletja" itd.

Če primerjamo besedni zvezi '**Socialistična Republika Slovenija**' (SRS) in '**Republika Slovenija**' (RS), se nehote vprašamo, kakšna pa je neki današnja 'Republika Slovenija', če je poprej bila 'socialistična'. I, nekakšna zagotovo je, saj ne more biti nikakršna. Odsotnost pridevnika pred besedo 'republika' (v RS) kaže na ideološko mimikrijo, na izmikanje opredelitvi ali na prikrievanje te opredelitve. V polju marksističnega razumevanja zgodovinskega razvoja človeške družbe je odgovor dokaj jasen: ustrezno ime naše današnje države, zapisano tudi v ustavi, bi se moralo glasiti '**Kapitalistična republika Slovenija**'. Izhajajoč iz katoliškega razumevanja družbe in sveta pa bi bil možen odgovor verjetno naslednji: '**Katoliška republika Slovenija**'. Za nadaljnje vaje v družbeno- oz. svetovno-nazorskih slogih si lahko bralec sam domisli še druge primerne pridevnike, izhajajoče iz takšnih in drugačnih občedružbeno-strukturnih paradigem.

Politično in poetično intonirani domislek v začetku '90 let 20. stoletja je dobrih 140 let po evropski 'pomladi narodov' v tukajšnje nacionalno (samo)zavedanje vgradil družbeno-konceptualni pojem '**slovenska pomlad**'. Če je 'pomlad narodov' v Evropi sredi 19. stoletja v prvi vrsti pomenila uveljavitev meščanstva napram plemstvu oz. kapitalističnega družbenega ustroja napram fevdalnemu, je 'slovenska pomlad' pomenila uveljavitev nekega še neimenovanega (verjetno kapitalistično-fevdalnega) družbenega ustroja napram (samoupravno) socialističnemu. V 'slovenski pomladi' so nekatere 'družbene rožice' zacvetele bolj, druge manj, tretje nič, četrte pa so ovene. Glede na kriterij zmagovitosti bi ob uporabi retro-umetniško-političnega prijema besedno zvezo 'slovenska pomlad' lahko predelali v nekoliko manj poetično, zato pa sociološko bolj nazorno besedno zvezo '**slovenska kapitalistično nacionalistična katoliška pomlad**' ali kratko '**slovenska K'n'K pomlad**'.

Pojem '**osamosvojitelji**' v današnjem prevladujočem političnem besednjaku v Sloveniji meri na najbolj izpostavljene akterje prej omenjene 'slovenske pomladi', tj. na osebe, ki da so najbolj zaslužne za formiranje prej omenjene brezpridevniške 'Republike Slovenije' kot (relativno) samostojne države. Zgodovinski proces etnične in kulturne **individuacije naroda** ter njegovega političnega **osamosvajanja v državotvorno nacijo**, tj. zgodovinski proces formiranja teritorialno in nacionalno opredeljene države, je (bil) za večino narodov oz. nacij dolg, zapleten in težaven. Zgodovinsko celovit pogled na proces individuacije in osamosvajanja nekega naroda, tudi slovenskega, mora in zmore zato zajeti vse zgodovinske faze tega procesa. Na skiciran način prikazano so najpomembnejše **zgodovinske faze za slovenski narod** naslednje:

- 1) priseljevanje Slovanov oz. 'starih Slovenov' v (pred)alpski in panonski prostor današnje Slovenije in posledično vzpostavitev osnove za razvoj slovenščine kot temeljne določnice narodne in nacionalne kulture Slovencev;
- 2) začetki formiranja slovenščine kot knjižnega (narodovega) jezika v času protestantizma (Trubar, Bohorič, Dalmatin...);
- 3) jezikovno- in narodno-preporodno delovanje slovenskih razsvetljencev ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja (Pohlin, Zois, Linhart, Vodnik...) (Janež in Ravbar, 1965) in nekoliko kasneje podobno delovanje Prešerna;
- 4) 'pomlad narodov' sredi 19. stoletja in program 'Zedinjena Slovenija';
- 5) osamosvojitve izpod Avstro-Ogrske ob koncu 1. svetovne vojne in prostovoljna vključitev v Državo SHS ter kasnejšo Kraljevino SHS oz. Kraljevino Jugoslavijo;
- 6) tekom druge svetovne vojne osvoboditev in osamosvojitve izpod nacističnih oz. fašističnih Nemčije, Italije in Madžarske ter prostovoljna vključitev v DF/FLR/SFR Jugoslavijo (Gabrič, 2006);
- 7) osamosvojitve oz. prostovoljna samoizključitev iz okvira SFRJ v letih 1990-1991;
- 8) delna izguba samostojnosti, tj. 'raz-osamosvojitve' RS s prostovoljno vključitvijo v EU in NATO leta 2004.

Izhajajoč iz opisanih faz jezikovne, kulturne in politične individuacije ter osamosvajanja slovenskega naroda skozi zgodovino bi bilo 'osamosvojitelje' iz 90' let 20. stoletja bolj primerno imenovati **'sedmofazne osamosvojitelje'**. Če pa bi upoštevali še osmo fazo, ki je bila izpeljana ob domala enodušni podpori taistih 'osamosvojiteljev', bi le-te bilo najbolj primerno poimenovati **'sedmofazni osamosvojitelji in hkrati osmofazni raz-osamosvojitelji'**. V zvezi z zgoraj omenjeno sedmo fazo osamosvajanja bi bilo sicer ob pojmu 'osamosvojitve' primerno uporabljati tudi besedno zvezo 'zvišanje ravni samostojnosti' (namreč državno-politične, in sicer za obdobje 1991 - 2004). SRS je namreč glede nekaterih plati družbenega življenja že bila (relativno) samostojna oz. so Slovenci s formiranjem SRS že dosegli neko stopnjo (relativne) samostojnosti. Enako bi v zvezi z osmo fazo lahko uporabljali pojem 'znižanje ravni samostojnosti'.

Ko medsebojno tekmujejo športne reprezentance Slovenije in Hrvaške, vidimo v časopisih in na televiziji napisano besedno zvezo **'Slovenija : Hrvaška'**. Tak okrajševalni oz. redukcioniistični zapis ima za posledico vtis, da tekmuje celotna Slovenija proti celotni Hrvaški oz. obratno - in ne le športni reprezentanci obeh držav druga proti drugi. Omenjeni vtis se včasih okrepi s tem, da si takšne tekme na stadionih ogledajo vrhovni politični vodje obeh držav. V izogib nacionalnim in/ali nacionalističnim nameram, da bi omenjeni športni dogodki delovali kot simbolni mednacionalni oz. meddržavno-politični spopadi, bi bilo potrebno zapis 'Slovenija : Hrvaška' spremeniti v zapis npr. **'NR Slovenije : NR Hrvaške'**, pri čemer kratica NR pomeni 'nogometna reprezentanca'. Z enakim namenom bi namesto državnih zastav Republike Slovenije in Republike Hrvaške bilo potrebno na nogometnih stadionih izobešati in v časopisih ter na televiziji prikazovati športno-reprezentančni **zastavi NR Slovenije in NR Hrvaške**.

Uporaba pojma **'bog' oz. 'Bog'** je vredna razprave z več vidikov. Ni namreč nedvoumno potrjeno, ali bog/Bog kot stvarnik vsega stvarstva objektivno, tj. v taistem stvarstvu dejansko oz. realno, obstaja ali ne. Obenem ni nedvoumno potrjeno, katerega spola je (če sploh je katerega). Tudi ni nedvoumno potrjeno, ali je bog/Bog oz. boginja/Boginja, če seveda realno obstaja, en(a) sam(a) ali pa je bilo nemara stvarjenje vsega (danes človeku) znanega in neznanega kolektivno delo več božjih subjektov. Velja še opozoriti, da so bili starogrški bogovi po prepričanju takratnih Helenov nesmrtni in bi naj torej - izhajajoč iz tega prepričanja - še danes nekje živeli oz. realno obstajali. Zaradi vsega naštetega bi bilo primerneje namesto pojma 'bog/Bog' uporabljati pojem **'božanstvo/Božanstvo'** ali 'božanstva' (tj. več božanstev).

Podobno je danes v slovenskem javnem občevalnem prostoru beseda **'vera'** povečini razumljena kot sopomenka za 'vero v boga/Boga/stvarnika' (ustrezneje: 'vera v eno ali več božanstev'). Spet gre za redukcijem, za zainteresirano prisvajanje občega pojma za partikularne, v tem primeru religiozne namene. Beseda 'vera' se pomensko namreč dandanes lahko nanaša tudi na vero oz. verjetje nekoga v nebožje vsebine, npr. 'vera v lepšo prihodnost' ali 'vera v človeško dobroto'. Zato bi bilo ustrezneje besedo 'vera' v smislu 'verovanja v boga/Boga/stvarnika' oz. 'verovanja v vsestvariteljsko božanstvo ali božanstva' zamenjati z besedo **'božjevera'**.

3. POT K UVELJAVITVI (NOVIH) DRUŽBENIH KONCEPTUALIZACIJ

Zgornja analitična razčlemba izbranih ključnih pojmov danes prevladujočih družbenih konceptualizacij v Sloveniji in drugje predpostavlja temeljitejši in večrazsežen vpogled v njihov družbenozgodovinski kontekst, družbeno oz. ideološko rabo in v interese njihovih zastopnikov (tj. tvorcev, razlagalcev in razglašalcev). Za omenjeno razčlemba, za tvorbo novih družbenih konceptualizacij in za njihovo družbeno uveljavitev je potrebno **razpolagati z naslednjimi tremi osnovnimi družbenimi vzvodi:**

- (a) družbeno analitičnimi veščinami oz. **znanjem**;
- (b) družbeno instrumentalnimi zmožnostmi oz. stvarno družbeno **močjo** in
- (c) družbeno spreminjevalnim oz. političnim hotenjem, tj. **voljo**.

Zgoraj naštetih vzvodov in atributov ne (z)more posedovati en sam človek ali neka majhna družbena skupina v zadostni meri. Če lahko predpostavimo, da (c) **nezadovoljne družbene skupine** (tj. občasno stavkajoči del delavstva, zaposlenih in ostalih prebivalcev Slovenije) posedujejo v prvi vrsti hotenje oz. voljo, (b) **njihove (sindikalne in druge) organizacije** pa zmožnost oz. družbeno moč, je k temu dvojemu treba dodati še (a) znanje tistega **dela** (slovenske) **družbe, ki proizvaja in promovira (nove) družbene konceptualizacije** ter njim pripadajoče ključne pojme, pa hkrati sebe pojmuje kot **možnega partnerja** nezadovoljnih (občasno stavkajočih delov) družbenih skupin in/ali njihovih organizacij.

V splošnem se **uveljavljanje** (nove) **družbene konceptualizacije**, s katero se neka družbena skupina v največji meri istoveti, nanaša najprej na krog pripadnikov te družbene skupine, na

njene organizacije in njene **ideološke aparate**, v nadaljevanju pa še na vse ostale strukturne dele globalne družbe, zlasti na osrednje ideološke aparate družbe/države (Althusser, 1980) in na ideološke aparate drugih družbenih skupin. Uspešnost tega uveljavljanja je dolgoročno odvisna predvsem od stopnje '**interesne večrazsežnosti**' **družbene konceptualizacije**, tj. od tega, v koliki meri lahko v njej uvidijo možnost za uveljavitev svojih interesov tudi **druge (partnerske, koalicijske) družbene skupine**, predvsem tiste, ki že razpolagajo z dovolj veliko mero družbene moči.

VIRI IN LITERATURA

Althusser, L. (1980). Ideologija in ideološki aparati države. V Skušek-Močnik, Z. (ur.), Ideologija in estetski učinek. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Bajec, A. (ur.) et al. (1994). Slovar slovenskega knjižnega jezika (str. 421). Ljubljana: SAZU, Znanstveni center SAZU - Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, DZS.

Canfora, L. (2006). Demokracija: zgodovina neke ideologije (str. 37). Ljubljana: Založba /*cf.

Gabrič, A. (2006). Volitve v Ustavodajno skupščino novembra 1945. V Fischer, J. (ur.), Slovenska novejša zgodovina (str. 854 – 858). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Janež, S., Ravbar, M. (1965). Pregled slovenske književnosti (str. 64). Maribor: Založba obzorja Maribor.

Kos Grabar, J. (2003). O problemu enačenja Evropske unije z Evropo. Pridobljeno 20. 1. 2008 s spletne strani: <http://kid.kibla.org/~om/> (z nadaljnima povezavama "DEJ 3" in nato "Evronija").

MEID (1982). Karl Marx, Friedrich Engels, Izbrana dela v petih zvezkih, Stvarno in imensko kazalo (str. 272 - 274). Ljubljana: Cankarjeva založba.

Tavzes, M. (ur.) et al. (2002). Veliki slovar tujk (str. 193). Ljubljana: Cankarjeva založba.